

el qual és possible que hi hagués alguna immixió o influència reminescent de l'anterior, però sense antecedents antics² ni enllaç semàntic amb aquell—, amb el sentit de 'junyir, enredar': més aviat resultarà essencialment d'un encreuament de *junyir* amb els seus quasi-sinònims *entroncar* i *embrancar*, creació afavorida per la concepció popular del *jonc* com una tija formada per segments seguits, que sovint semblen units per una articulació; cf. especialment l'ús que anoto a Cerdanya quasi equivalent al de 'empalmar, empalmar, endollar': «s'ha d'ayzunká aquest camí amb la róta (carretera) tal» (Er, 1959); «si bé ton cap y ta posició eran malaguanyats per un capellà de missa y olla, com un hom mateix, justament això m'animava a *enjoncar-te* ab una carterra que 't portés a les altures de la gerarquia», MrnVayreda (*Sang Nova* I, § 1, 4).³

Avui és un mot comú almenys al cat. or. (m'és familiar des de jove) i el mall., construït ara més generalment amb *a* o en règim absolut: «seguir la carrera eclesiàstica, més que per vocació, per a sustraure's a les exigències de son pare, qui, propietari de pocs y entrapats cabals, volia *enjoncar-lo* al treball de la terra, cosa que an ell li podia molt», Vayreda (*Puny.* II, 59; I, 53); «després de 15 anys de viure retirat de la política, m'he deixat *enjoncar* una altra vegada», Coromines (carta de maig 1931 a un intel·lectual correligionari).

A les Illes, amb el sentit de 'donar entenen', forma part del mallorquí rústic d'AMAlcover: «els Instituters -- estamparen i repartiren entre els Diputats una mostra -- d'aqueys diccionaris -- per fer boca a dits Diputats a fi d'*enjoncar-los* a votar la candidad convenient; i la votaren? tant com la coa de l'ase --» (BDLC XI, 1921, 102); allà també reflexiu: el *DAG.* cita d'una cançó popular mall.: «no 't penses que jo m'*enjonc* ab coses que no sé fer» i tot citant una frase no localitzada «tots paren llaçades per fer-te *enjoncar*» ho explica per «enredar, embrancar». Tipus verbal que no ha mancat de propagació occidental, fora dels nostres límits: Echo *ençunkâr* «embrollar» (RLiR XI, 36), andal. *ayuncar* «meterse en trabajos» (en el vocab. de Fernán Caballero a la seva *Clemencia*, citat com a intr. per Toro G., *RHis.* XLIX, 350). En el Penedès *juncar* (*AlcM*).

Jonça, per substantivació de l'adj. fem. JŪNCĒA 'comparable al jonc', denominació comuna amb el portuguès *junça*, mossàr. *yunča* (anònim sevillà de c. 1100, Asín, pp. 362-3), i el cast. *juncia* [1495 «juncus odoratus, cyperus», Nebr.], semicultisme o semimossarabisme que reemplaçà el cast. ant. *junça* (*Leyes de Moros* S. XIV; Guillén de Segovia 1475, i avui encara a Múrcia).

En català sembla que tingui tanta o més extensió la variant *junça* [dos textos botànics del S. XV, *AlcM*; «iuncia, cyperus», OPou, *T'hp.*, 50], com s'ha d'esperar, tenint en compte la considerable extensió del catal. *junc*, i el fet que els mots del tipus consonàntic complex com *unça* ŪNCĪA, *engrunça*, *acunça*, tanquen excepcionalment la *ô* (*û*) en *ú*.

Això no obstant la variant en *ô* és la que he sen-

tit a totes les valls orientals dels nostres Pirineus (a molts punts, des del Ripollès almenys cap a l'Est i SE., 1954ss.), la preferida pels lexicògrafs del català comú [«castanyola 1», Lab. 1840] i el *DAG.* la troba en escr. Renaix., 1862, 1884 (cf. *BDC* XIX, 155; XVII, 29); «Dins un esquey, frontera a la capella, / una celda 's desclou, celda d'abella / entre 'ls brassos molsosos d'un penyal: / allà de fruyt menjívol lo convida, / sobre *jonsa* afelpada, encara humida / per la pluja barent del temporal», «de bardissa en bardissa, / assaboreix la *jonsa* que entapissa / mes dues encontrades pariones» (*Ail., Introd.*, 23e; VII, *Lesbos*, 14.12); «escalavan fins els espadats, per mica qu'en sos rellexos y revirons pogués arrapar-s'hi la *jonsa*, o clavar-hi l'urpa el rebec alzinall», MrnVayreda (*Punyalada*, pròleg, p. 19).

Però l'àrea de *junça* ja comença damunt Ripoll (St. Bernabeu de Tenes, *žunsá*, 'herba de prat semblant al plantatge però de fulla no tan grossa i d'un verd més clar', 1953); *La Junça* de Picamill, rasos damunt La Nou de Berguedà (1964); Tossal de la *žúnsa* damunt Noves de Segre (1959). En el Conflent hi ha un fenomen consonàntic com el de *llessami* o *llacint* ('jacint'): *láz žúnsa* al costat de Sirac (1960). A les Illes existiria també *žónsa* segons *AlcM* (potser a Menorca?), però no m'hi consta sinó la variant amb *u*, car amb *junsá* i *bova* es teixeixen, segons l'Arx. Ll. Salvador els scients de cadires i les tapes de planters («decken für pflanzschulen»), *Die Bal.* II, 363; i *junsá* és el que registren els *DFgra.* i *Damen.* *Junça* és avui la forma valenciana (Cavanilles, *Obs.* II, 324), que anoto des dels Ports de la Tinença (*žúnsa*, Bel, 1961) fins a Pego (1962); i a CastdPna. es planten que surti «*žúnsa* al mig de l'arròs» (1961). *Jóncera* (*¿DAG.* (*jónsara*)?; Masclans, que localitza en el Maresme?); *jonçat* 'camp de jonça' a Borredà (*DAG.*). *Jonceta*. *Junceda*. + *Juncillo* (*ğunsílo*) nom d'un herba boscana que em semblà igual a la jonça, en val. de Xúquer-Benicadell (Lorxa, Llutxent, 1962). Té tot l'aire de mossarabisme, si bé amb la *č* (< *ce*) dissimilada en *š* per les altres dues palatals.

Joncull (*AlcM*) forma mal copiada per *Jóncols* (vall i platja entre Roses i Cadaqués) potser diminutiu llatí de JUNCUS.

¹ Deu ser el que a la costa de Menorca diuen *jonc boval* (costa de Maó, 1964). — ² La primera data és en el Belv.: «atrapar, cullir; forsar o atraure a algú ab persuasions o manya a que fassa alguna cosa; traher, hacer venir a la gamella», que d'aquí passà a Lab. — ³ De *jonc* deu venir el benasqués *ixoncà* 'desgajar' que Ferraz, 69, exemplifica només com a refl.: «de ixo quexigo se ha *ixoncau* una branca», o sigui originàriament *es-joncar, on també es percep el matís d'articulació.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *jonca*, *jonquet*, *jonquillo*, *jonqueta*, *jonquilles*, *joncar* (cf. infra), *jonquera* (cf. infra), *Jonquera*, *Valljunquera*, *Unqueira*, *Moncaira*, *jonquerar*, *jonqueral*, *joncar*, *jonquer*, *Juncaller*, *janculler*, *junceret*, *jonquina*, *jon-*